

An analysis of the prioritization of indicators of a child-friendly city (Case study: 5 regions of Urmia)

MirNajaf Mousavi , Javad Jahangirzadeh, Nima Bayramzadeh, Sajjad Omidvarfar, Roya Kamelnia

¹- Professor in Department of Geography and Urban Planning, Urmia University, Urmia, Iran. E-mail: M.Mousavi@urmia.ac.ir

²- Assistant Professor, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, Urmia University, Urmia, Iran.

³- M.sc in Geography and Urban planning, Young Researchers and Elite Club, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran.

⁴- M.Sc. in Geography and Urban Planning and Regeneration, Mohaghegh Ardabili University, Ardabil, Iran.

⁵- M.Sc. in Geography and Sacred Defense, Urmia University, Urmia, Iran

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Research Article

Article history:

Received: *5 June 2022*

Revised: *13 October 2022*

Accepted: *15 February 2023*

Published online: *21 March 2023*

Keywords:

Spatial Justice,

Child-Friendly City,

Environmental Quality,

Sustainable Development,

Urmia.

Introduction: The main purpose of this study is an analysis of the prioritization of indicators of a child-friendly city in the five regions of Urmia to review strategies for improving the situation of each region by examining the indicators of a child-friendly city and ranking the regions of this city.

Data and Method: The research method of the present study is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in nature. The statistical population of this study is the residents of 5 regions of Urmia. To determine the sample size, Cochran's formula was used. The sample size was 384, which was randomly distributed in the range. The criteria studied in this study include physical, access, socio-cultural and environmental criteria. Data analysis has been done quantitatively and qualitatively. One-sample t-test, Kruskal-Wallis, Spearman correlation, and THIESSEN and OPA method were used to analyze the data. The validity of the questionnaire was confirmed by experts and its reliability was confirmed by Cronbach's alpha test with a value of 0.790.

Results: The findings of this study indicate that based on field data and the child-friendly city criteria questionnaire, Urmia Region 1 is ranked first and Urmia Region 2 is ranked fifth among other regions. The results of the Spearman correlation test indicate that the physical criterion has the greatest impact on a child-friendly city.

Conclusion: The results of this study indicate that the city of Urmia is at a moderate level in terms of the feasibility of the criteria of a child-friendly city and needs the attention of urban management to improve the situation in regions 2 and 3 of Urmia.

Cite this article: Mousavi, MirNajaf., Jahangirzadeh, Javad., Bayramzadeh, Nima., Omidvarfar, Sajjad., Kamelnia, Roya. (2023). An analysis of the prioritization of indicators of a child-friendly city (Case study: 5 Regions of Urmia). *Urban Social Geography*, 10 (1), 143-160. <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2093>

© The Author(s).

Publisher: Shahid Bahonar University of Kerman.

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2093>

¹- **Corresponding Author:** Mousavi, M.N., Urmia University, Urmia, Iran.

✉ M.Mousavi@urmia.ac.ir

☎ (+98) 9144211702

English Extended Abstract

Introduction

More than one billion children now live in urban areas around the world. It is also predicted that by 2030, up to 60% of the world's population will live in urban areas and 60% of urban dwellers will be under 18 years old. In this regard, cities and communities have a more important role in policy-making due to becoming a global city, and this issue has a direct impact on children. Therefore, cities today should think of something beyond the comfort of the building and the network, spaces that seek the mood and feeling of citizens in relation to places and urban spaces. Since children are the link between past and future generations in any society, and because they constitute a large part of the urban population, it is necessary to try to create a suitable environment for them. We need long-term, medium-term planning more than ever to meet these challenges. Today, children rarely get the opportunity to play, gain experience, learn, and ultimately grow, and their access to appropriate and quality environments is significantly reduced, which requires special attention from urban planners and designers in order to properly develop these spaces. The main purpose of this study is an analysis of the prioritization of indicators of a child-friendly city in the five regions of Urmia to review strategies for improving the situation of each region by examining the indicators of a child-friendly city and ranking the regions of this city.

Data and Method

The research method of the present study is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in nature. Data collection of this research has been done in two forms: documentary and field survey of the study area. Data collection tools are in several forms: observation, questionnaire, and filing. The statistical population of this study is the residents of 5 areas of Urmia. To determine the sample size, Cochran's formula was used. The sample size was 384, which was randomly distributed in the range. The criteria studied in this study include physical, access, socio-cultural, and environmental criteria. Data analysis has been done quantitatively and qualitatively. One-sample t-test, Kruskal-Wallis, Spearman correlation, and THIESSEN and OPA method were used to analyze the data. To evaluate the validity of the questionnaire, 20 experts were used, and according to the opinions of these people, the validity of this questionnaire is confirmed. To evaluate the reliability of the questionnaire, Cronbach's alpha test was used and 30 questionnaires were evaluated. According to the results of this test, Cronbach's alpha value is 0.790 higher than 0.7, which indicates the reliability of the questionnaire.

Results

The results of this research show that based on field data, Region 2 has the highest population density, and Region 5 has the lowest population density. Also, based on the per capita physical criteria of the child-friendly city, the condition of Region 5 of Urmia is better than other regions. One of the main reasons for the high per capita level of the above criteria in this region is the low population of this region and its high area, which has a population density of 57.5. Also, the results of THIESSEN's model show that Region 1 of Urmia city has the largest area from the point of view of fully compatible classification with 48.2% and Region 2 has the smallest area with 8.1%. The main reason for the high rank of Region 1 is the existence of parks and green spaces, gardens as an important indicator in the lives of citizens, proper access to these parks and green spaces, tree planting, allocating the appropriate area of the region to sports spaces, recreational places with good size and The possibility of various group activities in these spaces is a standard and desirable per capita educational use and the main reason for the low ranking of Region 2 can be attributed to the high number of marginalized neighborhoods in this region. also, according to the results of the OPA decision-making model, based on the physical criteria of a child-friendly city, Region 1 is ranked first, Region 5 is ranked second, Region 4 is ranked third, Region 3 is ranked fourth, and Region 2 is ranked fifth. Also, based on the questionnaire data, according to the results of the one-sample t-test in the 1st Region of Urmia, the criteria of the child-friendly have a higher than average level. In the 2nd Region of Urmia, the criteria are at a medium and lower level. In the 3rd Region of Urmia, the criteria are at a medium and lower level. In Region 4 of Urmia, the criteria are at a medium and lower level, and finally, in Region 5 of Urmia, the criteria are at a medium and higher level. According to the results of the Kruskal-Wallis test, the ranking of the regions shows that Region 1, Region 5, Region 4, Region 3, and Region 2 have won the first to fifth ranks respectively. According to the results of Spearman's correlation test, the physical, socio-cultural, access and environmental criteria have the greatest effect on a child-friendly city.

Conclusion

The results of this study indicate that by comparing the ranking of field survey data and a questionnaire, it can be concluded that physical criteria have the greatest impact on understanding the quality of environmental spaces, and according to the results of the Spearman correlation test, the physical criteria has the greatest impact on the child-friendly city and on the other hand the city of Urmia is at a moderate level in terms of the feasibility of the criteria of a child-friendly city and needs the attention of urban management to improve the situation in regions 2 and 3 of Urmia.

تحلیلی بر اولویت‌یابی شاخص‌های شهر دوستدار کودک

(نمونه موردی: مناطق ۵ گانه شهر ارومیه)

میرنجف موسوی^۱ ✉، جواد جهانگیرزاده، نیما بایرام‌زاده، سجاد امیدوارفر، رویا کامل‌نیا

^۱ - استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران. رایانامه: M.Mousavi@urmia.ac.ir

^۲ - استادیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

^۳ - کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

^۴ - کارشناسی‌ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

^۵ - کارشناسی‌ارشد جغرافیا و دفاع مقدس، دانشگاه ارومیه، ارومیه، ایران.

اطلاعات مقاله	چکیده
<p>نوع مقاله: مقاله پژوهشی</p> <p>تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۱۵</p> <p>تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۰۷/۲۱</p> <p>تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۱/۲۶</p> <p>تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۱/۰۱</p> <p>کلیدواژه‌ها: عدالت فضایی، شهر دوستدار کودک، کیفیت محیط، توسعه پایدار، ارومیه.</p>	<p>مقدمه: هدف اصلی این پژوهش تحلیلی بر اولویت‌یابی شاخص‌های شهر دوستدار کودک در مناطق ۵ گانه شهر ارومیه می‌باشد تا با بررسی شاخص‌های شهر دوستدار کودک و رتبه‌بندی مناطق این شهر، پیشنهادهایی در جهت بهبود وضعیت هر یک از مناطق ارائه گردد.</p> <p>داده و روش: روش تحقیق پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش ساکنین مناطق ۵ گانه شهر ارومیه می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که تعداد حجم نمونه ۳۸۴ عدد به‌دست‌آمده است که به‌صورت تصادفی در محدوده توزیع گردیده است. معیارهای مورد بررسی در این پژوهش شامل معیارهای کالبدی، دسترسی، فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی می‌شود. تجزیه و تحلیل اطلاعات به‌صورت کمی و کیفی صورت گرفته است. برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های t تک نمونه‌ای، کروسکال والیس، همبستگی اسپیرمن، روش تیسن و روش OPA استفاده شده است. روایی پرسشنامه توسط متخصصین امر و پایایی آن توسط آزمون آلفای کرونباخ با مقدار ۰/۷۹۰ به تأیید رسیده است.</p> <p>یافته‌ها: یافته‌های این پژوهش نشانگر این است که بر اساس داده‌های میدانی و پرسشنامه‌ای معیارهای شهر دوستدار کودک، منطقه ۱ ارومیه رتبه اول و منطقه ۲ ارومیه رتبه پنجم را در میان سایر مناطق کسب نموده است. نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن نشانگر این است که معیار کالبدی بیشترین تأثیر را بر روی شهر دوستدار کودک دارد.</p> <p>نتیجه‌گیری: نتایج این پژوهش نشانگر این است که شهر ارومیه به لحاظ تحقق‌پذیری معیارهای شهر دوستدار کودک در سطح متوسطی قرار دارد و نیازمند توجه مدیریت شهری در جهت بهبود وضعیت در مناطق ۲ و ۳ می‌باشد.</p>

استناد: موسوی، میرنجف؛ جهانگیرزاده، جواد؛ بایرام‌زاده، نیما؛ امیدوارفر، سجاد؛ کامل‌نیا، رویا (۱۴۰۲). تحلیلی بر اولویت‌یابی شاخص‌های شهر دوستدار کودک (نمونه موردی: مناطق ۵ گانه شهر ارومیه). *جغرافیای اجتماعی شهری*، ۱۰ (۱)، ۱۶۰-۱۴۳. DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2093>

© نویسنده‌گان.

ناشر: دانشگاه شهید باهنر کرمان.

DOI: <http://doi.org/10.22103/JUSG.2023.2093>

مقدمه

کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک^۱، گسترده‌ترین معاهده حقوق بشر در جهان است که ۱۹۶ کشور از زمان تصویب آن در سال ۱۹۸۹ در مجمع عمومی سازمان ملل متحد به آن پیوسته‌اند. از آن زمان به بعد، با یک نقطه عطف قابل توجه در تغییر دیدگاه نسبت به کودکان مواجه شده است (Nam & Nam, 2018: 3). شهر دوستدار کودک مطابق پیمان نامه جهانی کودک و اعلامیه جهانی حقوق بشر، سعی در احقاق مواردی همچون: حق اظهارنظر درباره شهر مطلوب خود، مشارکت در تصمیم‌گیری، حق مشارکت در جامعه، دسترسی به خدمات اساسی، محافظت در برابر خشونت و استثمار، ملاقات با دوستان و بازی کردن، امکان تردد امن، حق زندگی در محیطی پاکیزه، داشتن فضای سبز مناسب و به رسمیت شناختن کودکان به‌عنوان یک شهروند را دارد (زیاری و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۷۴) در همین راستا نهادهای بین‌المللی در چند سال اخیر، تبلیغات و سرمایه‌گذاری‌های فراوانی را به‌منظور فرهنگ‌سازی و ارائه پیشنهادها و امکانات لازم به جوامع مختلف به‌ویژه کشورهای در حال توسعه برای مناسب‌سازی فضاهای شهری و ایجاد نشاط و سرزندگی و تحرک لازم جهت کودکان آغاز نموده‌اند (علی‌پور کوهی، ۱۴۰۰: ۸۸). از آنجاکه کودکان عامل پیوند نسل‌های گذشته و آینده در هر جامعه محسوب می‌شوند و اینکه قسمت عمده‌ای از جمعیت شهری را تشکیل می‌دهند، تلاش برای ایجاد محیطی مناسب برای آنان، ضروری می‌باشد (قلندریان و یونسی، ۱۴۰۰: ۱۶). به‌منظور رفع این چالش‌ها به برنامه‌ریزی بلندمدت، میان مدت بیش از هر زمان دیگری نیازمندیم (موسوی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۰۵).

شهرها و محیط‌های شهری، علاوه بر بزرگ‌سالان، مخاطبان خردسال و تیزبینی دارد که تأثیرپذیری و ادراک آن‌ها از این فضاها با بقیه گروه‌های سنی کاملاً متفاوت است (شهری‌زاده و مؤیدفر، ۱۳۹۶: ۱۵۰) و از طرفی کمبود فضاهای خلاق و سرزنده، آلودگی محیطی، تراکم بالای ساختمان‌ها و عدم امنیت و خوانایی در محیط‌های شهری از جمله مسائل کودکان در شهرها هستند؛ از طرف دیگر تغییر در پارادایم سبک زندگی معاصر موجب شده است تا کودکان در واحدهای مسکونی اغلب کوچک، جز تلویزیون، بازی با خواهر و یا برادر یا بچه‌های همسایگان و انجام بازی‌های رایانه‌ای و گاهی مطالعه کتاب در غوغای ناشی از تراکم ساختمانی، تاریکی و گرفتگی فضای خانه، تفریح دیگری نداشته باشند (پیران هریس و عبدالله‌زاده طرف، ۱۴۰۰: ۷۷). این در حالی است که یکی از موارد مهم در عرصه زندگی شهری، ایجاد فضاهای مناسب برای کودکان است؛ زیرا در تعامل کودک با محیط، تصویر ذهنی او تحت تأثیر ویژگی‌های کالبدی و غیرکالبدی محیط زندگی روزمره شکل می‌گیرد. بنابراین با شناخت خصوصیات کودکان و محیط پیرامون آن‌ها می‌توان به تصویری قابل قبول از تأثیرات محیطی و مکان زندگی آن‌ها دست‌یافت (مطلبی و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۶۴).

امروزه افراد بیشتری در شهرها زندگی می‌کنند و کودکان بیشتری نسبت به قبل در شهرها رشد می‌کنند. این افراد به‌ندرت فرصتی برای بازی، کسب تجربه، یادگیری و درنهایت رشد همه‌جانبه به دست می‌آورند و دسترسی آن‌ها به محیط‌های مناسب و باکیفیت مسکونی کاهش قابل ملاحظه‌ای یافته است (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۵۵). اکنون بیش از یک میلیارد کودک در مناطق شهری سراسر جهان زندگی می‌کنند همچنین پیش‌بینی می‌شود که تا سال ۲۰۳۰ تا ۶۰ درصد از جمعیت جهان در محیط‌های شهری زندگی کنند و ۶۰ درصد از ساکنان شهری نیز زیر هجده سال خواهند بود (Brown et al, 2019: 1). در این راستا شهرها و جوامع به دلیل تبدیل شدن به شهر جهانی، نقش مهم‌تری در سیاست‌گذاری دارند و این موضوع باعث تأثیرگذاری مستقیم بر روی کودکان می‌شود (Nan, 2020: 1). بنابراین امروزه شهرها باید به چیزی ورای راحتی ساختمان و شبکه رفت‌وآمد بیندیشند، فضاهایی که روحیه و احساس شهروندان را در ارتباط با مکان‌ها و فضاهای شهری جویا باشد (حکمت‌نیا و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۳۹). یونیسف (۲۰۰۷) در این راستا ابعاد اصلی شهر دوستدار کودک را مشخص کرده است ولیکن شاخص‌های این رویکرد باید بر اساس ویژگی‌های هر

^۱- UNCRC

شهر بومی‌سازی شود (خوارزمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۹۳) تا بتوان بر اساس ویژگی‌های ساختاری و عملکردی هر شهر شاخص‌های شهر دوستدار کودک را بومی‌سازی کرد. شهر ارومیه نیز از این موضوع مستثنا نمی‌باشد و با گسترش روزافزون جمعیت شهری، کاهش فضاهای باز و ماشینی شدن نیازمند توجه به شاخص‌های رویکرد شهر دوستدار کودک بیشتر اهمیت می‌یابد. هدف اصلی این پژوهش تحلیلی بر اولویت‌یابی شاخص‌های شهر دوستدار کودک در مناطق ۵ گانه شهر ارومیه می‌باشد تا با بررسی شاخص‌های شهر دوستدار کودک و رتبه‌بندی مناطق این شهر، راهبردهایی در جهت بهبود وضعیت هر یک از مناطق ارائه گردد. بنابراین سؤال پژوهش تحت عنوان «آیا تفاوت معناداری در میان برخورداری از شاخص‌های شهر دوستدار کودک در مناطق ارومیه وجود دارد؟» و فرضیه‌های پژوهش تحت عنوان «به نظر می‌رسد منطقه ۱ ارومیه به لحاظ تحقق‌پذیری شاخص‌های شهر دوستدار کودک، وضعیت بهتری نسبت به سایر مناطق ارومیه دارد.» و «به نظر می‌رسد معیار کالبدی نسبت به سایر معیارها تأثیر بیشتری بر روی شاخص‌های شهر دوستدار کودک دارد.» تدوین گردیده است. از نوآوری‌های پژوهش در حوزه قلمرو مکانی، به دلیل امکان تفاوت نتایج پژوهش‌ها در قلمروهای مکانی مختلف با یکدیگر، در این پژوهش مناطق ۵ گانه شهر ارومیه در نظر گرفته شده است. در حوزه بازه زمانی به دو دلیل شرایط کرونایی جامعه و تغییر مناطق ارومیه از چهار منطقه به پنج منطقه به نظر می‌رسد می‌تواند در نتایج پژوهش تفاوت ایجاد نماید. در حوزه روش تحقیق نیز به دلیل بررسی داده‌های برداشت میدانی و داده‌های پرسشنامه‌ای به نظر می‌رسد نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد.

پیشینه نظری

پس از تصویب معاهده حقوق کودکان در نوامبر ۱۹۸۹، سند ابتکار شهرهای دوستدار کودکان اولین بار در سال ۱۹۹۶ در دومین اجلاس اسکان بشر سازمان ملل با عنوان «ساخت و تبدیل شهرها به مکان‌های زیست‌پذیر برای همگان» مطرح و طی قطعنامه‌ای امضا شد. بر اساس تعاریف بین‌المللی، شهر دوستدار کودک شهری است که در آن بخش‌های مختلف جامعه متعهد می‌شوند تا استانداردهای لازم را برای زندگی شایسته کودکان در منطقه خود فراهم کنند (مقدم و فنی، ۱۳۹۷: ۳۹۷). مفهوم شهر دوستدار کودک به این معنی است که دولتمردان چگونه این شهرها را بر اساس علایق کودکان اداره می‌کنند و نیز به شهرهایی گفته می‌شود که در آن‌ها حقوق اساسی کودکان مانند سلامت، حمل‌ونقل، حمایت، آموزش و فرهنگ رعایت می‌شود (مؤیدفر و صفایی، ۱۳۹۸: ۲۴۹). این مفهوم از توسعه شهری به‌طور گسترده در سراسر جهان شناخته شده است به‌طوری‌که در سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته است و جمعیت آن به بیش از ۳۰ میلیون کودک در ۳۸ کشور رسیده است (یونیسف، ۲۰۱۸). از طرفی «شهر دوستدار کودک^۱» یک ابتکار جهانی است و شامل جامع‌ترین حمایت از حقوق و منافع کودکان از طریق تغییر سیاست است. هنگام اجرای این طرح، دولت‌های محلی درک خود را از مفهوم سیاست «دوستانه کودک» به کار می‌گیرند و بر دسته‌های مختلف حقوق کودکان با توجه به زمینه‌های جغرافیایی، فرهنگی و سیاسی کشورهاشان تمرکز می‌کنند (Hyojin & Carroll et al, 2015: 417-1). به‌طور کلی این رویکرد را می‌توان به عنوان یک نوآوری در سیاست اجتماعی و باهدف ایجاد جامعه‌ای بهتر برای رشد کودک دانست (Huang & Han, 2019: 173) که محیطی با اولویت برای بقا و رشد برای کودکان فراهم کرده و رفاه را برای آن‌ها فراهم می‌کند (Chen-Ran & Tao, 2022: 1). در مجموع می‌توان گفت شهر دوستدار کودک بر دو مفهوم کودک و مکان از دو جنبه کاربردی و پدیدارشناسی تأکید دارد؛ از لحاظ کاربردی چنین محیطی به کودک امکان می‌دهد تا پتانسیل‌ها و قابلیت‌های مکان را محقق سازد و از جنبه پدیدارشناسی این

تعاملات به واسطه کاربرد روزانه به کودک امکان می‌دهد تا احساسات و عواطفش را در مورد مکان بسط داده و نقش جدید برای مکان و خود، به واسطه کاربرد مکرر و تحقق قابلیت‌های مکان تصور نماید (مؤیدفر و صفایی، ۱۳۹۸: ۲۵۴). در این راستا نظریه‌پردازان دیدگاه‌های مختلفی در رابطه شهر دوستدار کودک ارائه کرده‌اند نظیر لارنس هالپرین که عقیده دارد علاوه بر فضای بازی کودکان، فضاهای سبز و پارک‌ها نیز برای کودکان ضروری است و یا کوپر مارکوس عقیده داشت که فضای بازی کودکان بایستی حالت ماجراجویی داشته و با طبیعت در ارتباط باشد. جین جیکوبز عقیده داشت که کودکان با رفت‌وآمد در خیابان‌ها و برقراری تماس با سایر افراد، اصول بنیادین زندگی شهری را تجربه می‌کند و در نهایت به عقیده لینچ شهر مورد دوستدار کودک، شهری می‌باشد که در آن کودکان قدرت و پتانسیل‌های خود را ارتقاء دهند و اعتماد به نفس پیدا کنند (حکمت‌نیا و همکاران، ۱۳۹۹: ۴۰).

نوع نگاه کودکان به محیط پیرامونی و نیازهای آن‌ها نسبت به بزرگسالان متفاوت است. آن‌ها از نظر روحی، جسمی، شخصیتی و رفتاری با یکدیگر نیز، متفاوت هستند. کودکان به‌عنوان بخشی از شهروندان هر جامعه، در ارتباط با انواع محیط‌های مصنوع قرار می‌گیرند (به‌نیا و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۹). پیرو تعریف یونیسف شهر دوستدار کودک، شهر، اجتماع محلی یا هر نظام حاکمیت محلی است که به احقاق حقوق کودک به همان صورتی که در پیمان‌نامه حقوق کودک بر آن تصریح شده است، متعهد باشد. شهر دوستدار کودک، شهر یا اجتماع محلی است که در آن نظرها، نیازها، اولویت‌ها و حقوق کودک، بخشی جدایی‌ناپذیر از سیاست‌ها و برنامه‌ها و تصمیم‌های عمومی باشد. بنابراین تعریف، شهر دوستدار کودک شهری است که برای همه مناسب است (یونیسف، ۲۰۱۷: ۱۰). به‌طور کلی رویکرد «شهر دوستدار کودک» شهر را به سمتی سوق می‌دهد که در آن کودکان نقش مؤثری در مورد شهر خود داشته و نظرات آن‌ها در تصمیمات شهری ابراز شود و خانواده‌ها و اجتماع نیز موظف‌اند کودکان را در مسائل مهم و تصمیم‌گیری‌ها دخیل کنند. درواقع شهر دوستدار کودک، مکانی است که کودکان در آن احساس امنیت و آرامش می‌کنند و قادرند به کاوش و یادگیری در مورد فضاهای پیرامون خود بپردازند (حوراسفند و هاتفی فرجیان، ۱۳۹۹: ۲۳۴). درمجموع شهرهای دوستدار کودک خصوصیتی دارد که نیازها و علایق کودکان، مانند طراحی مناطق عبور ایمن در مسیر مدرسه، فضاهای بازی ایمن و سرویس‌های بهداشتی مناسب کودکان، بیمارستان‌ها، مدارس، سامانه حمل‌ونقل، مدیریت ترافیک، بوستان‌ها، فضاهای عمومی، آبخوری‌ها، کاهش پسماندها و موضوعاتی مانند این را مدنظر قرار می‌دهد. به‌طور عمده، هدف اصلی شهرهای کودک محور تأکید بر حفاظت، حمایت‌های روانی-اجتماعی، آموزش کودکان و از طریق فعالیت‌های اجرایی در چارچوب بستر حمایتی است. هدف فرعی آن‌هم بسیج جوامع برای حفاظت از کودکان و حمایت از انعطاف‌پذیری این جوامع برای ایجاد محیط دوستدار کودک است (مقدم و فنی، ۱۳۹۷: ۳۹۸-۳۱; Wessells & Kostelny, 2013).

همچنین در راستای شناسایی معیارها و زیرمعیارهای پژوهش به بررسی پژوهش‌های داخلی و خارجی در رابطه با شهر دوستدار کودک پرداخته‌شده است تا معیارها و زیرمعیارهای جدید پژوهش احصا گردد. لیست معیارها و زیرمعیارهای شهر دوستدار کودک در پژوهش‌های مختلف در جدول شماره (۱) نشان داده شده است:

جدول ۱- لیست معیارها و زیرمعیارهای شهر دوستدار کودک در پژوهش‌های مختلف

منبع	معیار و زیرمعیارها
یونیسف، ۲۰۱۵	بهداشت، ایمنی و محیط‌زیست کودک، عدالت اجتماعی، آموزش
یونیسف، ۲۰۰۴	معرفی حقوق کودک و جمع‌آوری داده و اطلاعات در مورد وضعیت کودکان و حقوق آن‌ها، ارزیابی تأثیر قانون و سیاست‌ها بر کودکان، وجود چارچوب قانونی، مشارکت، مکانیسم هماهنگی، اختصاص بودجه حمایتی، مؤسسات مستقل مدافع حقوق کودک، توسعه راهبرد جامع و دقیق حقوق کودک.
Driskell, 2008	همبستگی اجتماعی، مکان‌های ملاقات با افراد همسال، هویت اجتماعی و فضاهای سبز، تنوع امکانات برای فعالیت‌های جذاب، امنیت و آزادی حرکت.
ابهری و همکاران، ۱۴۰۰	ایمنی و امنیت، وجود و دسترسی مناسب به فضاهای سبز و طبیعی، وجود فضاهای باز عمومی و همگانی دارای فعالیت‌های

	متنوع، دسترسی به تسهیلات و خدمات اساسی (آموزشی، بهداشتی و ورزشی)، وجود حمل و نقل عمومی مناسب و به خصوص وجود مسیرهای پیاده و دوچرخه مناسب، مشارکت و ارزش‌دهی به کودکان، وجود محیط سالم و عاری از زباله‌ها و آلاینده‌ها، ایجاد و طراحی محیط‌های تفریح و سرگرمی برای کودکان
مطلبی و همکاران، ۱۴۰۰	کالبدی (نوع کاربری‌ها، تنوع محیطی، تناسب ارتفاعات، سرانه فضای بازی، امنیت، خوانایی، مقیاس، رنگ، بافت و مصالح، کیفیت بصری، تراکم)، دسترسی (نوع مسیر، فواصل، نوع دسترسی‌ها)، موقعیت (جانمایی و مجاورت)، اکولوژیک (فضای سبز، مساحت فضای سبز، طراحی فضای سبز، دید و منظر، حضور آب)، فردی-اجتماعی (سن، درآمد، فرهنگ، تجربه ناگوار، نوع محله)
علی پور کوهی، ۱۴۰۰	زیست محیطی (طراحی همسو با طبیعت، تعامل طبیعت و فرهنگ، توجه به خرد اقلیم و سایه‌اندازی، بهره‌گیری از عناصر طبیعی (آب، گیاه و خاک)، تجربی زیباشناختی عینی (مقیاس انسانی، پیچیدگی، محصوریت، سازگاری بصری، قابل پیش‌بینی بودن، وضوح، چالش‌برانگیزی، راحتی، راز آمیزی)، تجربه زیباشناختی ذهنی (امنیت، خوانایی، کودک‌واری، وحدت ادراک، نظارت و مراقبت، هویت، رنگ تعلق، حس مکان، اصالت و معنا، ارزش‌های اجتماعی، آشنایی)، عملکردی (انعطاف‌پذیری، همه‌شمولی، اصل سلسله‌مراتب فضایی، اصل قلمرو، تنوع، ایمنی، عرصه بندی فضایی، نفوذپذیری، انسجام، ازدحام یا آرامش)
ابهری و همکاران، ۱۴۰۰	ایمنی و امنیت، دسترسی مناسب به فضاهای سبز و طبیعی، وجود فضاهای باز و همگانی دارای فعالیت متنوع، دسترسی به تسهیلات و خدمات اساسی، وجود حمل و نقل عمومی به خصوص مسیرهای پیاده و دوچرخه، مشارکت و ارزش‌دهی به کودکان، محیط سالم و عاری از زباله‌ها و آلاینده‌ها و ایجاد و طراحی محیط‌های تفریح و سرگرمی کودکان
خوارزمی و همکاران، ۱۳۹۹	ایمنی و سهولت تردد کودکان، امنیت کودکان، فضاهای شهری و بازی، دسترسی به خدمات، آموزش و فرهنگ
حکمت‌نیا و همکاران، ۱۳۹۹	ایمنی، دسترسی، فضای شهری، حکمروایی
تیموری و همکاران، ۱۳۹۸	کالبدی (ایمنی، دسترسی، هم‌جواری، طراحی و رعایت استاندارد)، فرهنگی-اجتماعی (آموزش، اعتماد اجتماعی، امنیت)، محیطی (آلودگی و بهداشت روانی (رنگ و زیبایی، خوانایی و تعلق خاطر مکانی)
شهری‌زاده و مؤیدفر، ۱۳۹۶	ایمنی و امنیت، دسترسی به تسهیلات، فعالیت‌ها و خدمات، دسترسی به طبیعت و فضای سبز، مشارکت و ارزش‌دهی به کودکان، ایجاد و طراحی محیط‌های تفریحی و سرگرمی برای کودکان، کاهش ترافیک، توجه به حمل و نقل عمومی، توجه به کیفیت مسیرهای پیاده و دوچرخه، دسترسی و ارتباطات مناسب در محیط، وجود محیط سالم و جمع‌آوری زباله‌ها و عاری از آلاینده‌ها، وجود فضاهای عمومی متنوع برای تعاملات

در نهایت با توجه به پیشینه پژوهش و ویژگی‌های محدود مورد مطالعه، معیارها و زیرمعیارهای آن‌ها در این پژوهش جمع‌بندی و در جدول شماره (۲) نشان داده شده است:

جدول ۲- لیست معیارها و زیرمعیارهای شهر دوستدار کودک

تعداد زیرمعیار	زیرمعیارها	معیارها
۹	تنوع امکانات برای فعالیت‌های جذاب، تراکم جمعیتی، مساحت فضای سبز، مساحت فضای آموزشی، مساحت فضای بهداشتی، مساحت فضای ورزشی، وجود فضاهای باز عمومی و همگانی دارای فعالیت‌های متنوع، وجود فضاهای تفریحی، رنگ و زیبایی.	کالبدی
۸	دسترسی به فضای بهداشتی، دسترسی به فضای ورزشی، دسترسی به فضای آموزشی، دسترسی به فضای سبز، وجود حمل و نقل عمومی مناسب، وجود مسیرهای پیاده و دوچرخه مناسب، ایمنی و سهولت تردد کودکان، وجود ترافیک.	دسترسی
۸	امنیت، همبستگی اجتماعی، تعلق مکانی، عدالت اجتماعی، آموزش، مشارکت و ارزش‌دهی به کودکان، نظارت و مراقبت، ارزش‌های اجتماعی.	فرهنگی-اجتماعی
۷	وجود محیطی سالم، جمع‌آوری زباله‌ها و عاری از آلاینده‌ها، بهره‌گیری از عناصر طبیعی (آب، گیاه و خاک)، محیط‌زیست کودک، وجود فضاهای سبز و طبیعی، طراحی همسو با طبیعت، تعامل طبیعت و فرهنگ.	زیست محیطی

منبع: مطالعات نگارنده

پیشینه عملی

در زمینه مطالعات شهر دوستدار کودک پژوهش‌های گوناگونی در داخل و خارج از کشور صورت گرفته است. حبیبی و همکاران (۱۳۹۷)، در مقاله «آموزه‌های مشارکت کودکان در فرآیند طراحی فضای شهری دوستدار کودک» اشاره کرده‌اند که مشکلات و اولویت‌های طراحی واقعیت زندگی کودکان در شهر با آنچه گروه طراح با حضور در شهر دست‌یافته‌اند متفاوت است که این تفاوت ناشی از درک متفاوت کودکان از فضاها و نیازهای منحصر به خودشان است. رشید کلویر و همکاران اشاره کرده‌اند که برخلاف بیشتر پژوهش‌ها مولفه‌های انعطاف‌پذیری محیطی و منجر شدن آن به ساخت بازی، حضور در محلات جهت مشارکت اجتماعی و همچنین هویت‌مندی مکان به لحاظ افتخار نسبت به شهر خود تأثیر بیشتری نسبت به مؤلفه‌ی امنیت محیطی دارند (رشید کلویر و همکاران، ۱۳۹۹: ۶۳).

قاسمی و همکاران (۱۳۹۹)، در مقاله «مسکن دوستدار کودک با بهره‌گیری از طبیعت» اشاره کرده‌اند که بین فرم، سازه، عملکرد، فضا، تزئینات، رنگ و مصالح که متأثر از طبیعت باشند، با بازی کودکان رابطه دارند به طوری که با ایجاد محیط و فضایی مطلوب برای انواع بازی‌ها می‌تواند از اهمیت بیشتری برخوردار باشد.

کریمی و جلیلی صدرآباد (۱۴۰۰)، اشاره کرده‌اند که توسعه فضاهای بازی سبز و یاد دهنده در فضای باز مجتمع‌ها به عنوان فضای بالقوه و منعطف، طراحی مسیرهای عبور و مرور کودکان، توسعه فعالیت‌های مشارکت محور بین بزرگسالان و کودکان و تأمین خدمات پایه و موردنیاز کودکان در مجتمع‌های مسکونی، می‌تواند فضاهای باز دوستدار کودک را توسعه و بهبود ببخشد.

پیران هریس و عبدالله‌زاده طرف (۱۴۰۰)، در مقاله «تدوین اصول طراحی محله‌ی دوستدار کودک با رویکرد تقویت حس اجتماعی کودکان» اشاره کرده‌اند که در جهت ایجاد حس اجتماعی در یک محله دوستدار کودک باید تمام ابعاد طراحی شهری به نوعی در فرآیند طراحی موردتوجه قرار گیرند.

کاواتی^۱ (۲۰۱۵)، در مقاله «خیابان‌های دوستدار کودک» اشاره کرده‌اند که بین فعالیت‌های کودکان در خیابان‌ها و جنبه‌های فیزیکی آن رابطه وجود دارد.

گوکمن و تاşچی^۲ (۲۰۱۶)، در مقاله «دید و نظرات کودکان در مورد شهر دوستدار کودک» اشاره کرده‌اند که فهم و تقاضای کودکان از یک شهر دوستدار کودک، مشابه و هم‌جهت با کودکان سرتاسر جهان بوده است.

پرکوسو و دوی^۳ (۲۰۱۸)، در مقاله «فضاهای عمومی یکپارچه دوستدار کودک» اشاره کرده‌اند که کودکان در درجه اول از این فضاها برای بازی و یادگیری استفاده می‌کنند همچنین بیشترین استفاده از این فضاها را زنان و دختران و کمترین استفاده را افراد مسن تشکیل می‌دهند همچنین نتایج نشانگر این بود که کودکان احساس دل‌بستگی به این مکان پیدا کرده‌اند و به یکی از مکان‌های موردعلاقه آن‌ها تبدیل شده است.

پرماناساری^۴ (۲۰۱۹)، در مقاله «الگوی سیاسی فضاهای عمومی در ایجاد شهر دوستدار کودک در جاکارتا» اشاره کرده است که رویکرد مشارکتی از پایین به بالا منجر به استفاده و مشارکت عمومی بیشتر می‌شود.

نان^۵ (۲۰۲۰)، در مقاله «نوآوری سیاست در ساخت شهرهای دوستدار کودک در چین» اشاره کرده است که نیازهای درون‌زا توسعه شهری، رقابت از سوی الزامات سیاسی و توسعه، و نخبگان نقش حیاتی در تدوین سیاست شهر دوستدار کودک دارد و همچنین تمرکز بر شهر دوستدار کودک به عنوان پیشرفتی برای بهبود رشد کودک می‌باشد.

1- Ekawati

2- Gökmen & Taşçı

3- Prakoso & Dewi

4- Permanasari

5- Nan

بخش قابل توجهی از این تحقیقات از دیدگاه‌های برنامه‌ریزی شهری و طراحی منظر برای استدلال به نفع ارتقای سلامت و رفاه کودکان از طریق تغییر سیاست‌های برنامه‌ریزی شهری و تحولات فضایی می‌باشد (Jansson et al, 2012: 228- Krishnamurthy: 2019: 86- Liang et al: 2020: 29- Whitzman & Mizrachi, 2012: 233).

داده‌ها و روش‌شناسی

روش تحقیق پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی-تحلیلی می‌باشد. جمع‌آوری اطلاعات این پژوهش به دو صورت اسنادی و برداشت میدانی از محدوده مورد مطالعه صورت گرفته است. برای گردآوری اطلاعات در ابتدا اسناد علمی و کتابخانه‌ای مورد مطالعه قرار گرفته است و سپس به برداشت میدانی از محدوده مورد مطالعه پرداخته شده است تا ضمن گردآوری پیشینه پژوهشی و ادبیات موضوعی معتبر برای پژوهش، اطلاعات و ویژگی‌های مکانی محدوده مورد مطالعه نیز جمع‌آوری گردد. ابزار گردآوری داده‌ها به چند صورت: مشاهده، پرسشنامه و فیش‌برداری می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش ساکنین مناطق ۵ گانه شهر ارومیه می‌باشد که طبق آمار سال ۱۳۹۵ مرکز آمار، ۷۳۶۲۲۴ نفر می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران و با درصد خطای ۰/۰۵ استفاده شده است که تعداد حجم نمونه ۳۸۴ عدد به دست آمده است که بر اساس تعداد جمعیت هر یک از مناطق به صورت جدول شماره (۳) تقسیم‌بندی و به صورت تصادفی در محدوده توزیع گردیده است.

جدول ۳- تعداد حجم نمونه

منطقه یک	منطقه دو	منطقه سه	منطقه چهار	منطقه پنج	شهر ارومیه
۱۷۴۹۰۰	۲۰۷۴۵۳	۱۶۴۷۵۳	۱۳۰۲۶۲	۵۸۸۵۶	۷۳۶۲۲۴
۹۱	۱۰۸	۸۶	۶۸	۳۱	۳۸۴

منبع: محاسبات نگارنده

جهت بررسی میزان تحقق‌پذیری شاخص‌های شهر دوستدار کودک در مناطق ۵ گانه شهر ارومیه از معیارهای کالبدی، دسترسی، فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی استفاده شده است که متغیر شهر دوستدار کودک به‌عنوان متغیر وابسته و متغیرهای کالبدی، دسترسی، فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی به‌عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت کمی و کیفی صورت گرفته است و برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از آزمون‌های t تک نمونه‌ای، کروسکال والیس (یک آزمون مبتنی بر رتبه است که می‌تواند برای تعیین تفاوت‌های آماری معنی‌دار بین دو یا چند گروه از یک متغیر مستقل بر یک متغیر وابسته پیوسته یا ترتیبی استفاده شود)، همبستگی اسپیرمن در SPSS روش THIESSEN در سیستم اطلاعات جغرافیایی و روش تصمیم‌گیری چندمعیاره OPA استفاده شده است. مدل تیسن از روش‌هایی می‌باشد که در آن ارزش مکان‌های نمونه‌گیری نشده با توجه به ارزش نزدیک‌ترین نقطه‌ی نمونه‌برداری شده محاسبه می‌شود که به کمک آن می‌توان ارزش یک نقطه را به مساحت یک ناحیه تعمیم داد. مدل OPA نیز توسط عطایی و همکاران (۲۰۲۰)^۱ که یک روش مبنی بر مدل برنامه‌ریزی خطی است و به حل مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره گروهی بر اساس داده‌های ترتیبی می‌پردازد و در نهایت وزن خبره‌ها، معیارها، و گزینه‌ها را ارائه می‌نماید، تدوین گردیده است. برای ارزیابی روایی پرسشنامه از ۲۰ نفر از متخصصین این امر استفاده شده است که با توجه به نظریات این افراد، روایی این پرسشنامه تأیید می‌گردد. برای بررسی پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده است که تعداد ۳۰ عدد از پرسشنامه‌ها مورد ارزیابی قرار گرفته است. طبق نتایج این آزمون، مقدار آلفای کرونباخ با ۰/۷۹۰ از مقدار ۰/۷ بیشتر می‌باشد که نشان‌دهنده پایایی پرسشنامه است.

1- Ataei et al

قلمرو پژوهش

محدوده مورد مطالعه این پژوهش شهر ارومیه واقع در استان آذربایجان غربی می‌باشد. ارومیه در دامنه‌ی کوه سیر و در ارتفاع ۱۳۳۲ متری از غرب دریاچه‌ی ارومیه و در دشت‌هایی به همین نام قرار گرفته است. وسعت این شهر برابر است با ۱۰۵۴۸ کیلومترمربع که در خود بر اساس آخرین سرشماری که در سال ۱۳۹۵ توسط مرکز آمار انجام شد، ۷۳۶ هزار و ۲۲۴ نفر جمعیت داشته است. این شهر دارای ۵ منطقه می‌باشد (شکل شماره ۱) که در راستای بررسی بهتر میزان تحقق‌پذیری شاخص‌های شهر دوستدار کودک در این شهر، به بررسی مناطق ۵ گانه پرداخته شده است.

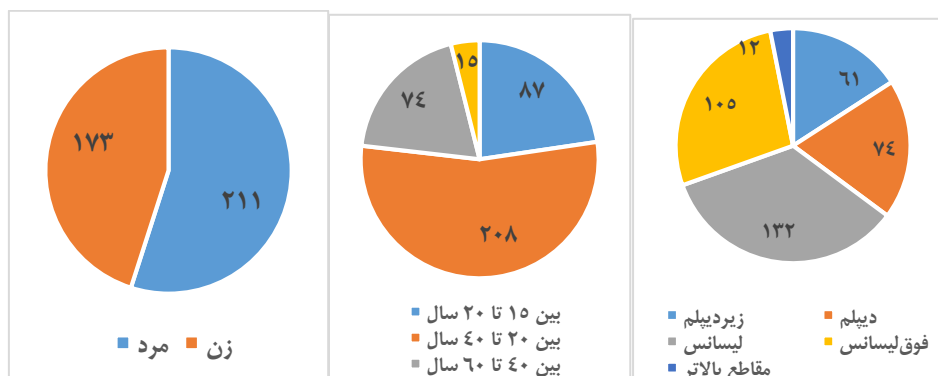

شکل ۱- موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه (ترسیم: نگارندگان)

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

پس از ارزیابی روایی و پایایی پرسشنامه‌های پژوهش، به تحلیل ویژگی‌های جمعیتی پرسشنامه‌ها پرداخته شده است. نتایج این ارزیابی‌ها در شکل شماره ۲ نشان داده شده است. با توجه به شکل شماره ۲، از ۳۸۴ نفر از پرکنندگان پرسشنامه در حوزه جنسیت ۱۷۳ نفر زن و ۲۱۱ نفر مرد بودند، در حوزه سن ۸۷ نفر بین ۱۵ تا ۲۰ سال، ۲۰۸ نفر بین ۲۰ تا ۴۰ سال، ۷۴ نفر بین ۴۰ تا ۶۰ سال و ۱۵ نفر بالاتر از ۶۰ سال داشتند. در حوزه تحصیلات نیز ۶۱ نفر زیر دیپلم، ۷۴ نفر دیپلم، ۱۳۲ نفر لیسانس، ۱۰۵ نفر فوق لیسانس و ۱۲ نفر دارای تحصیلات مقاطع بالاتر بودند.

شکل ۲- ویژگی‌های جمعیتی (منبع: محاسبات نگارنده)

یافته‌های میدانی

در جهت بررسی وضع موجود مناطق ارومیه بر اساس معیارهای کالبدی شهر دوستدار کودک معیارهایی که قابلیت اندازه‌گیری را دارند به صورت مساحت و سرانه به تفکیک هر یک از مناطق آورده شده است. این معیارها شامل معیارهای تراکم جمعیتی، مساحت بهداشتی و درمانی، مساحت فضای آموزشی، مساحت فضای ورزشی، مساحت فضای مراکز فرهنگی هنری، مساحت فضای تفریحی و مساحت فضای سبز می‌باشد که در جدول شماره (۴) نشان داده شده است:

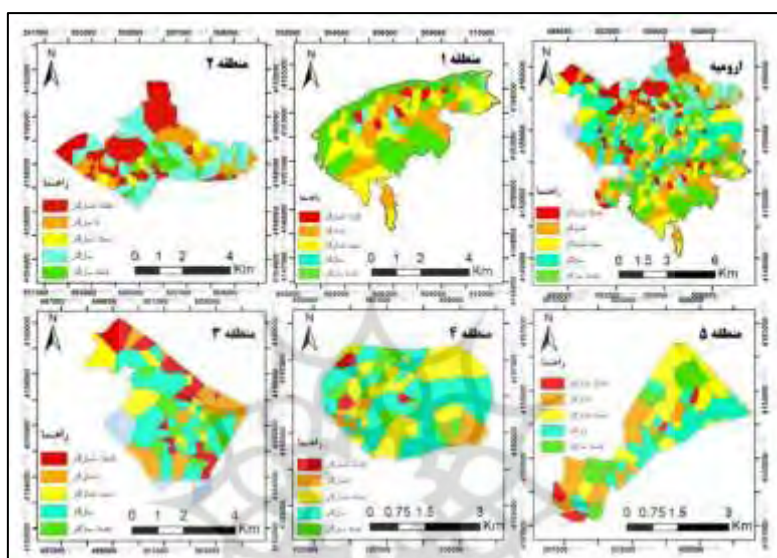
جدول ۴- وضعیت معیارهای کالبدی قابل اندازه‌گیری در مناطق ۵ گانه ارومیه

مناطق					نوع کاربری	
۵	۴	۳	۲	۱		
۵۸۸۵۶	۱۳۰۲۶۲	۱۶۴۷۵۳	۲۰۷۴۵۳	۱۷۴۹۰۰	جمعیت(نفر)	تراکم جمعیتی
۱۰۲۴	۱۱۸۳	۲۰۴۷	۱۸۱۵	۱۷۰۲	مساحت(هکتار)	
۵۷/۵	۱۱۰/۱	۸۰/۵	۱۱۴/۳	۱۰۲/۸	تراکم جمعیتی	
۵۸۸۵۶	۱۳۰۲۶۲	۱۶۴۷۵۳	۲۰۷۴۵۳	۱۷۴۹۰۰	جمعیت(نفر)	بهداشتی-درمانی
۱۱۸۵۵۳	۶۷۶۲۲	۲۸۲۱۶	۹۱۴۴	۱۰۵۱۲۳	مساحت(مترمربع)	
۲	۰/۵۲	۰/۱۷	۰/۰۴	۰/۰۶	سرانه وضع موجود	
۵۸۸۵۶	۱۳۰۲۶۲	۱۶۴۷۵۳	۲۰۷۴۵۳	۱۷۴۹۰۰	جمعیت(نفر)	آموزشی
۱۷۴۹۶۱	۲۹۱۴۹۲	۱۳۵۸۲۲	۵۱۲۵۸۰	۱۱۶۴۷۴	مساحت(مترمربع)	
۲/۹۷	۲/۲۳	۰/۸۲	۲/۴۷	۰/۶۶	سرانه وضع موجود	
۵۸۸۵۶	۱۳۰۲۶۲	۱۶۴۷۵۳	۲۰۷۴۵۳	۱۷۴۹۰۰	جمعیت(نفر)	ورزشی
۲۱۱۶۵۳	۶۹۹۲۹	۱۱۰۸۵۸	۳۳۶۷۳۰	۱۵۶۲۱۴	مساحت(مترمربع)	
۳/۶۰	۰/۵۴	۰/۶۷	۱/۶۲	۰/۸۹	سرانه وضع موجود	
۵۸۸۵۶	۱۳۰۲۶۲	۱۶۴۷۵۳	۲۰۷۴۵۳	۱۷۴۹۰۰	جمعیت(نفر)	مراکز فرهنگی هنری
۳۵۷۲۴	۱۹۵۴۷	۲۶۰۱	۱۱۴۸۱	۶۸۵۳	مساحت(مترمربع)	
۰/۶	۰/۱۵	۰/۰۱۵	۰/۰۵	۰/۰۳	سرانه وضع موجود	
۵۸۸۵۶	۱۳۰۲۶۲	۱۶۴۷۵۳	۲۰۷۴۵۳	۱۷۴۹۰۰	جمعیت(نفر)	فضاهای تفریحی
۱۷۷۷۱۶	۶۵۴۱۴	۱۷۵۴۶۸	۶۳۹۰۹	۵۷۲۹۱	مساحت(مترمربع)	
۳/۰۲	۰/۵۰	۱/۰۷	۰/۳۱	۰/۳۳	سرانه وضع موجود	
۵۸۸۵۶	۱۳۰۲۶۲	۱۶۴۷۵۳	۲۰۷۴۵۳	۱۷۴۹۰۰	جمعیت(نفر)	فضای سبز
۱۷۵۲۱۵	۷۹۶۹۳	۱۴۱۶۳۸	۱۲۹۸۶۲	۹۸۶۵۸۴	مساحت(مترمربع)	
۲/۹۷	۰/۶۱	۰/۸۵	۰/۶۲	۵/۶۴	سرانه وضع موجود	

منبع: : محاسبات نگارنده

با توجه به جدول ۴، در حوزه تراکم جمعیتی در منطقه ۲ بیشترین تراکم و در منطقه ۵ کمترین تراکم را مشاهده می‌کنیم همچنین در حوزه بهداشتی-درمانی منطقه ۵ بیشترین سرانه و منطقه ۲ کمترین سرانه، در حوزه آموزشی منطقه ۵ بیشترین سرانه و منطقه ۱ کمترین سرانه، در حوزه ورزشی منطقه ۵ بیشترین سرانه و منطقه ۴ کمترین سرانه، در حوزه مراکز فرهنگی هنری منطقه ۵ بیشترین سرانه و منطقه ۳ کمترین سرانه، در حوزه فضاهای تفریحی منطقه ۵ بیشترین و منطقه ۲ کمترین سرانه را دارد و در نهایت در حوزه فضا سبز منطقه ۱ با بیشترین سرانه و منطقه ۴ کمترین سرانه را دارد. با توجه به موارد فوق بر اساس داده‌های میدانی وضعیت منطقه ۵ ارومیه بهتر از سایر مناطق می‌باشد البته یکی از دلایل عمده در بالا بودن سطح سرانه‌های معیارهای فوق در منطقه ۵، میزان جمعیت پایین این منطقه می‌باشد که با توجه به مساحت این منطقه سرانه‌ها مقدار بالایی به نسبت به سایر مناطق به دست می‌آید.

در جهت بررسی وضع موجود مناطق ارومیه بر اساس معیارهای کالبدی شهر دوستدار کودک به برداشت میدانی از مناطق مورد مطالعه پرداخته شده است در این برداشت که معیارهای کالبدی شهر دوستدار کودک که شامل معیارهای فضای سبز، امنیت، بهداشتی-درمانی، آموزشی، ورزشی، مراکز فرهنگی هنری فضای تفریحی، ترافیک، فضای باز و وجود دپوی زباله می باشد، به صورت نقطه ای برداشت و در سیستم اطلاعات جغرافیایی وارد شده است. سپس با استفاده از مدل تیسن ارزش نزدیک ترین نقطه ای نمونه برداری شده محاسبه شده و به کمک آن، ارزش یک نقطه را به مساحت یک ناحیه تعمیم داده شده است که نتایج این ارزیابی و تحلیل در شکل ۳ و جدول ۵ نشان داده شده است:

شکل ۳- نقشه معیارهای کالبدی شهر دوستدار کودک به تفکیک مناطق ۵ گانه (ترسیم: نگارندگان)

جدول ۵- وضعیت مناطق ۵ گانه و شهر ارومیه به لحاظ اولویت بندی شاخص های شهر دوستدار کودک

شهر ارومیه	منطقه پنج		منطقه چهار		منطقه سه		منطقه دو		منطقه یک		دسته بندی	
	درصد	مساحت	درصد	مساحت	درصد	مساحت	درصد	مساحت	درصد	مساحت		
۱۹/۲	۱۴۹۰۹۱۵۳	۱۷/۴	۱۷۸۲۱۶۳	۱۰/۸	۱۲۸۰۷۶۲	۱۰/۶	۲۱۷۷۱۹۵	۸/۱	۱۴۷۳۸۶۳	۴۸/۲	۸۱۹۵۱۷۰	کاملاً سازگار
۳۱/۶	۲۴۵۷۵۵۴۴	۲۷	۲۷۶۸۱۱۹	۴۵/۶	۵۳۹۷۸۲۶	۴۰/۸	۸۳۶۱۹۰۳	۳۸/۵	۶۹۸۴۹۶۳	۶/۲	۱۰۶۲۷۳۲	سازگار
۲۱/۴	۱۶۵۹۵۴۶۱	۲۸/۶	۲۹۲۹۱۶۱	۳۲/۱	۳۷۹۳۱۵۲	۱۵/۱	۳۰۹۵۴۰۵	۷/۶	۱۳۷۳۲۱۴	۳۱/۸	۵۴۰۵۵۲۸	نسبتاً ناسازگار
۱۴/۸	۱۱۴۸۴۵۸۷	۲۲/۴	۲۲۹۴۸۵۲	۸/۴	۹۹۶۰۸۲	۱۷/۲	۳۵۱۲۸۹۷	۱۷/۱	۳۰۹۷۹۶۹	۹/۳	۱۵۸۲۷۸۷	ناسازگار
۱۳/۱	۱۰۱۴۴۸۷۴	۴/۵	۴۶۵۶۱۵	۳	۳۵۹۶۸۱	۱۶/۲	۳۳۳۳۸۷۶	۲۸/۸	۵۲۲۳۵۲۶	۴/۵	۷۷۲۱۷۷	کاملاً ناسازگار

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به شکل ۳ و جدول ۵، وضعیت مناطق ۵ گانه و شهر ارومیه به لحاظ اولویت بندی شاخص های شهر دوستدار کودک، به صورت کاملاً ناسازگار، ناسازگار، نسبتاً سازگار، سازگار و کاملاً سازگار طبقه بندی گردیده است که در این راستا منطقه ۱ شهر ارومیه دارای بهترین کیفیت از لحاظ شاخص های شهر دوستدار کودک می باشد. شرایط مطلوب در منطقه ۱ به دلیل وجود پارک ها و فضاهای سبز، بوستان ها به عنوان یک شاخص با اهمیت در زندگی شهروندان، دسترسی مناسب به این پارک ها و فضاهای سبز، درختکاری، اختصاص سطح مناسب از منطقه به فضاهای ورزشی، مکان های تفریحی با وسعت خوب و امکان فعالیت های متنوع گروهی در این فضاها، سرانه کاربری آموزشی استاندارد و مطلوب می باشد و از طرفی منطقه ۲ پایین ترین سطح را در میان سایر مناطق کسب نموده است که نشانگر وضعیت خارج از استاندارد شهر دوستدار کودک در محدوده مورد مطالعه می باشد این منطقه دارای بیشترین مساحت محلات کم تر برخوردار در شهر ارومیه است. در

این محلات کاربری‌هایی که مورد استفاده کودکان قرار می‌گیرد با محدودیت روبه‌رو می‌باشد و باعث بر ارتباط بیشتر آن‌ها با یکدیگر می‌شود مانند فضای سبز، تفریحی، ورزشی، آموزشی از عوامل اصلی وضعیت نامناسب در سطح منطقه ۲ می‌باشد از این‌رو باید مورد توجه مدیران و برنامه‌ریزان شهری قرار گیرد. در جهت رتبه‌بندی مناطق ۵ گانه ارومیه از منظر شاخص‌های کالبدی شهر دوستدار کودک، از مدل تصمیم‌گیری چند معیاره OPA استفاده شده است. برای رتبه‌بندی معیارها و مناطق از ۵ نفر کارشناس، به صورت هدفمند که آشنایی کافی با وضعیت مناطق ۵ گانه شهر ارومیه را دارند، استفاده گردیده است که مشخصات آن‌ها در جدول شماره ۶ نشان داده شده است:

جدول ۶- رتبه کارشناسان بر اساس مدرک، رشته و مدت سابقه

معیار	رتبه	مدرک تحصیلی	رشته تحصیلی	مدت سابقه
کارشناس ۱	۱	دکتری	معماری	۱۲
کارشناس ۲	۱	دکتری	برنامه‌ریزی شهری	۱۰
کارشناس ۳	۲	دکتری	شهرسازی	۸
کارشناس ۴	۲	کارشناسی ارشد	برنامه‌ریزی شهری	۷
کارشناس ۵	۳	کارشناسی ارشد	عمران	۹

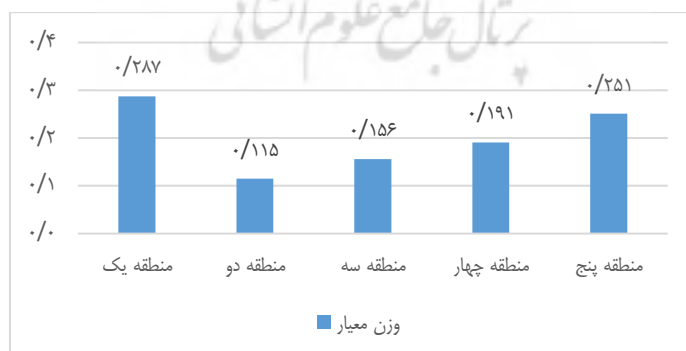
منبع: محاسبات نگارنده

بر اساس نظریات کارشناسان و وضع موجود مناطق، معیارهای شاخص‌های کالبدی شهر دوستدار کودک به تفکیک مناطق ۵ گانه شهر ارومیه امتیازدهی و سپس بر اساس مدل OPA رتبه‌بندی گردیده‌اند که نتایج این ارزیابی در جدول شماره ۷ نشان داده شده است:

جدول ۷- رتبه‌بندی مناطق ۵ گانه شهر ارومیه از منظر شاخص‌های کالبدی شهر دوستدار کودک

رتبه‌بندی	وزن معیار	گزینه‌ها
۱	۰/۲۸۷	منطقه ۱
۵	۰/۱۱۵	منطقه ۲
۴	۰/۱۵۶	منطقه ۳
۳	۰/۱۹۱	منطقه ۴
۲	۰/۲۵۱	منطقه ۵

منبع: محاسبات نگارنده

شکل ۴- رتبه‌بندی مناطق ۵ گانه شهر ارومیه از منظر شاخص‌های کالبدی شهر دوستدار کودک (منبع: محاسبات نگارنده)

با توجه به نتایج جدول ۷ و شکل ۴، به ترتیب منطقه یک با وزن معیار ۰/۲۸۷، منطقه پنج با وزن معیار ۰/۲۵۱، منطقه چهار با وزن معیار ۰/۱۹۱، منطقه سه با وزن معیار ۰/۱۵۶ و در نهایت منطقه دو با وزن معیار ۰/۱۱۵ به ترتیب در رتبه‌های اول تا پنجم قرار گرفته‌اند.

یافته‌های تحلیلی

در جهت بررسی معیارهای شهر دوستدار کودک در مناطق ۵ گانه ارومیه از آزمون t تک نمونه‌ای استفاده شده است تا میزان فاصله‌ی هر یک از معیارها از سطح متوسط (در این پژوهش مقدار عددی ۳ در نظر گرفته شده است) سنجیده شود. نتایج این آزمون برای منطقه ۱ در جدول شماره (۸) نشان داده شده است:

جدول ۸- نتایج آزمون t تک نمونه برای منطقه ۱

معیارها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار T	مقدار معناداری	حد پایین	حد بالا
کالبدی	۳/۳۲	۰/۴۰۰	۹۰	۷/۵۸۷	۰/۰۰۰	۰/۲۳۵	۰/۴۰۲
دسترسی	۳/۱۸	۰/۳۵۶	۹۰	۵/۰۰۳	۰/۰۰۰	۰/۱۱۲	۰/۲۶۱
فرهنگی-اجتماعی	۳/۱۹	۰/۳۴۰	۹۰	۵/۳۱۵	۰/۰۰۰	۰/۱۱۸	۰/۲۶۰
زیست‌محیطی	۳/۱۳	۰/۴۳۲	۹۰	۲/۸۰۵	۰/۰۰۶	۰/۰۳۷	۰/۲۱۷

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به نتایج جدول شماره (۸)، مقدار سطح معناداری آزمون کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابراین می‌توان گفت معیارها تفاوت معناداری با سطح متوسط دارند همچنین با توجه به حد بالا و پایین مثبت آزمون می‌توان نتیجه گرفت معیارهای کالبدی، دسترسی، فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی مقدار بالاتری از سطح متوسط دارند. پس از ارزیابی منطقه ۱، به بررسی معیارهای منطقه ۲ پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره (۹) نشان داده شده است:

جدول ۹- نتایج آزمون t تک نمونه برای منطقه ۲

معیارها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار T	مقدار معناداری	حد پایین	حد بالا
کالبدی	۲/۶۹	۰/۳۵۹	۱۰۷	-۸/۹۲۰	۰/۰۰۰	-۰/۳۷۷	-۰/۲۴۰
دسترسی	۲/۸۱	۰/۴۹۳	۱۰۷	-۴/۰۱۸	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۵	-۰/۰۹۶
فرهنگی-اجتماعی	۲/۹۷	۰/۵۷۴	۱۰۷	-۰/۵۲۳	۰/۶۰۲	-۰/۱۲۸	۰/۰۸۰
زیست‌محیطی	۲/۹۲	۰/۴۹۶	۱۰۷	-۱/۷۴۳	۰/۰۸۴	-۰/۱۷۸	۰/۰۱۱

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به نتایج جدول شماره (۹)، مقدار سطح معناداری برای دو معیار کالبدی و دسترسی کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد همچنین با توجه به حد بالا و پایین منفی این معیارها می‌توان نتیجه گرفت که از سطح متوسط پایین‌تر هستند. همچنین معیارهای فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی به دلیل بالا بودن مقدار سطح معناداری از ۰/۰۵ و حد بالای مثبت و حد پایین منفی در سطح متوسط قرار دارند. پس از ارزیابی منطقه ۲، به بررسی معیارهای منطقه ۳ پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره (۱۰) نشان داده شده است:

جدول ۱۰- نتایج آزمون t تک نمونه برای منطقه ۳

معیارها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار T	مقدار معناداری	حد پایین	حد بالا
کالبدی	۲/۸۶	۰/۳۹۷	۸۵	-۳/۳۱۶	۰/۰۰۱	-۰/۲۲۷	-۰/۰۵۶
دسترسی	۳/۰۶	۰/۳۷۹	۸۵	۱/۴۲۱	۰/۱۵۹	-۰/۰۲۳	۰/۱۳۹

فرهنگی-اجتماعی	۲/۷۳	۰/۴۰۶	۸۵	-۶/۳۴۰	۰/۰۰۰	-۰/۳۶۰	-۰/۱۸۶
زیست‌محیطی	۲/۹۱	۰/۳۹۸	۸۵	-۱/۹۶۹	۰/۰۵۲	-۰/۱۷۰	۰/۰۰۱

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۰)، مقدار سطح معناداری برای دو معیار کالبدی و فرهنگی-اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد همچنین با توجه به حد بالا و پایین منفی این معیارها می‌توان نتیجه گرفت که از سطح متوسط پایین‌تر هستند. همچنین معیارهای دسترسی و زیست‌محیطی به دلیل بالا بودن مقدار سطح معناداری از ۰/۰۵ و حد بالای مثبت و حد پایین منفی در سطح متوسط قرار دارند. پس از ارزیابی منطقه ۳، به بررسی معیارهای منطقه ۴ پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره (۱۱) نشان داده شده است:

جدول ۱۱- نتایج آزمون t تک نمونه برای منطقه ۴

معیارها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار T	مقدار معناداری	حد پایین	حد بالا
کالبدی	۳/۱۶	۰/۳۶۳	۶۷	۳/۶۳۳	۰/۰۰۱	۰/۰۷۲	۰/۲۴۸
دسترسی	۲/۹۱	۰/۳۹۹	۶۷	-۱/۸۹۶	۰/۰۶۲	-۰/۱۸۸	۰/۰۰۴
فرهنگی-اجتماعی	۳/۲۵	۰/۳۸۵	۶۷	۵/۳۸۸	۰/۰۰۰	۰/۱۵۸	۰/۳۴۵
زیست‌محیطی	۲/۸۹	۰/۴۴۳	۶۷	-۱/۹۱۴	۰/۰۶۰	-۰/۲۱۰	۰/۰۰۴

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۱)، مقدار سطح معناداری برای دو معیار کالبدی و فرهنگی-اجتماعی کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد همچنین با توجه به حد بالا و پایین مثبت این معیارها می‌توان نتیجه گرفت که از سطح متوسط بالاتر هستند. همچنین معیارهای دسترسی و زیست‌محیطی به دلیل بالا بودن مقدار سطح معناداری از ۰/۰۵ و حد بالای مثبت و حد پایین منفی در سطح متوسط قرار دارند. پس از ارزیابی منطقه ۴، به بررسی معیارهای منطقه ۵ پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره (۱۲) نشان داده شده است:

جدول ۱۲- نتایج آزمون t تک نمونه برای منطقه ۵

معیارها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار T	مقدار معناداری	حد پایین	حد بالا
کالبدی	۳/۱۷	۰/۳۶۱	۳۰	۲/۷۶۱	۰/۰۱۰	۰/۰۴۶	۰/۳۱۱
دسترسی	۳/۱۸	۰/۳۴۷	۳۰	۲/۹۰۸	۰/۰۰۷	۰/۰۵۴	۰/۳۰۸
فرهنگی-اجتماعی	۳/۱۵	۰/۳۵۵	۳۰	۲/۳۳۶	۰/۰۲۶	۰/۰۱۸	۰/۲۷۹
زیست‌محیطی	۳/۰۷	۰/۵۳۰	۳۰	۰/۷۷۴	۰/۴۴۵	-۰/۱۲۰	۰/۲۶۸

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۲)، معیارهای کالبدی، دسترسی و فرهنگی-اجتماعی با مقدار سطح معناداری پایین‌تر از ۰/۰۵ و حد پایین و بالای مثبت در وضعیت بالاتری نسبت به سطح متوسط قرار دارند. همچنین معیار زیست‌محیطی با سطح معناداری بالاتر از ۰/۰۵ و حد پایین منفی و بالای مثبت در سطح متوسط قرار دارد. پس از ارزیابی وضعیت معیارهای شهر دوستدار کودک در هر یک از مناطق شهر ارومیه، به بررسی وضعیت این معیارها در شهر ارومیه پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره (۱۳) نشان داده شده است:

جدول ۱۳- نتایج آزمون t تک نمونه برای مناطق ۵ گانه

معیارها	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار T	مقدار معناداری	حد پایین	حد بالا
کالبدی	۲/۹۹	۰/۴۵۲	۳۸۳	-۰/۰۱۳	۰/۹۹۰	-۰/۰۴۵	۰/۰۴۵
دسترسی	۳/۰۰	۰/۴۳۶	۳۸۳	۰/۰۸۸	۰/۹۳۰	-۰/۰۴۱	۰/۰۴۵

فرهنگی-اجتماعی	۳/۰۳	۰/۴۷۹	۳۸۳	۱/۳۱۸	۰/۱۸۸	-۰/۰۱۵	۰/۰۸۰
زیست‌محیطی	۲/۹۷	۰/۴۶۲	۳۸۳	-۱/۰۴۱	۰/۲۹۹	-۰/۰۷۰	۰/۰۲۱

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۳)، معیارهای شهر دوستدار کودک با سطح معناداری بالاتر ۰/۰۵ و حد پایین منفی و بالای مثبت در سطح متوسط قرار دارد که این موضوع نشانگر این است که رویکرد شهر دوستدار کودک در شهر ارومیه در وضعیت متوسط قرار دارد. پس از ارزیابی وضعیت معیارهای شهر دوستدار کودک در مناطق ۵ گانه شهر ارومیه، به ارزیابی رتبه‌بندی مناطق به لحاظ تحقق‌پذیری شهر دوستدار کودک با استفاده از آزمون کروسکال والیس پرداخته شده است که نتایج این ارزیابی در جدول شماره (۱۴) و (۱۵) نشان داده شده است:

جدول ۱۴- نتایج آزمون کروسکال والیس

مناطق	حجم نمونه	میانگین رتبه‌ای	رتبه‌بندی
۱	۹۱	۲۷۷/۴۲	۱
۲	۱۰۸	۱۳۵/۰۹	۵
۳	۸۶	۱۴۲/۲۸	۴
۴	۶۸	۲۰۹/۴۵	۳
۵	۳۱	۲۴۵/۳۷	۲

منبع: محاسبات نگارنده

جدول ۱۵- نتایج آزمون کروسکال والیس

شاخص‌های شهر دوستدار کودک	
آماره‌ی مجذور کای	۱۰۸/۳۷۹
درجه آزادی	۴
سطح معناداری	۰/۰۰۰

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به نتایج جدول شماره (۱۵)، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد که نشانگر تفاوت معناداری در رتبه‌بندی مناطق می‌باشد. همچنین با توجه به جدول شماره (۱۴)، میانگین رتبه‌ای هر یک از مناطق نشانگر این است که منطقه ۱ در رتبه اول، منطقه ۵ در رتبه دوم، منطقه ۴ در رتبه سوم، منطقه ۳ در رتبه چهارم و منطقه ۲ در رتبه پنجم قرار دارد. در نهایت برای بررسی رابطه بین معیارهای کالبدی، دسترسی، فرهنگی-اجتماعی و زیست‌محیطی با شهر دوستدار کودک از آزمون همبستگی اسپیرمن استفاده شده است که نتایج این آزمون در جدول شماره (۱۶) نشان داده شده است:

جدول ۱۶- نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن

نوع و میزان رابطه	شهر دوستدار کودک	آزمون همبستگی اسپیرمن	
مستقیم (زیاد)	۰/۶۶۹	ضریب همبستگی	کالبدی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
مستقیم (زیاد)	۰/۵۳۷	ضریب همبستگی	دسترسی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
مستقیم (زیاد)	۰/۶۱۹	ضریب همبستگی	فرهنگی-اجتماعی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	
مستقیم (زیاد)	۰/۵۱۵	ضریب همبستگی	زیست‌محیطی
	۰/۰۰۰	سطح معناداری	

منبع: محاسبات نگارنده

با توجه به جدول شماره (۱۶)، سطح معناداری برای همه معیارها کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد که نشانگر وجود رابطه معنادار با شهر دوستدار کودک می‌باشد همچنین با توجه به ضریب همبستگی همه معیارها دارای تأثیر مستقیم زیاد می‌باشند ولیکن معیار کالبدی با ضریب ۰/۶۶۹ بیشترین تأثیر را بر روی شهر دوستدار کودک دارد.

نتیجه‌گیری

امروزه با گسترش شهرنشینی، مسائل و مشکلات متنوعی در شهرها پدیدار گشته است و این موضوع نیازمند توجه ویژه برنامه‌ریزان و طراحان شهری می‌باشد. از مسائل عمده این شهرها می‌توان به وجود فضاهای خشن و نامناسب برای کودکان اشاره کرد به طوری که فضاها برای بزرگسالان طراحی شده و نیازهای کودکان را رفع نمی‌کند در این راستا در این پژوهش سعی بر این بوده تا با بررسی میزان تحقق‌پذیری شهر دوستدار کودک در مناطق ۵ گانه شهر ارومیه در جهت بهبود وضعیت آن راهکارهایی ارائه گردد تا فضاهای شهری موجود بتوانند با بهترین کیفیت پذیرای کودکان امروزی باشند.

نتایج این پژوهش نشانگر این است که بر اساس داده‌های میدانی، منطقه ۲ دارای بیشترین تراکم جمعیتی و منطقه ۵ کمترین تراکم جمعیتی را دارد همچنین بر اساس سرانه‌های معیارهای کالبدی شهر دوستدار کودک، وضعیت منطقه ۵ ارومیه بهتر از سایر مناطق می‌باشد البته یکی از دلایل عمده در بالا بودن سطح سرانه‌های معیارهای فوق در این منطقه، میزان جمعیت پایین این منطقه و مساحت بالای آن است که دارای تراکم جمعیتی ۵۷/۵ می‌باشد. همچنین نتایج مدل تیسن نشانگر این است که منطقه ۱ شهر ارومیه دارای بیشترین مساحت از منظر طبقه‌بندی کاملاً سازگار با ۴۸/۲ درصد و منطقه ۲ دارای کمترین مساحت با ۸/۱ درصد می‌باشد. دلیل اصلی بالا بودن رتبه منطقه ۱ نیز وجود پارک‌ها و فضاهای سبز، بوستان‌ها به‌عنوان یک شاخص با اهمیت در زندگی شهروندان، دسترسی مناسب به این پارک‌ها و فضاهای سبز، درختکاری، اختصاص سطح مناسب از منطقه به فضاهای ورزشی، مکان‌های تفریحی با وسعت خوب و امکان فعالیت‌های متنوع گروهی در این فضاها، سرانه کاربری آموزشی استاندارد و مطلوب می‌باشد و دلیل اصلی پایین بودن رتبه منطقه ۲ را می‌توان در تعداد بالای محلات کم‌تربرخوردار در این منطقه عنوان نمود. همچنین مطابق نتایج مدل تصمیم‌گیری OPA بر اساس معیارهای کالبدی شهر دوستدار کودک، منطقه یک در رتبه اول، منطقه پنج در رتبه دوم، منطقه چهار رتبه سوم، منطقه سه در رتبه چهارم و منطقه دو در رتبه پنجم قرار دارد. همچنین بر اساس داده‌های پرسشنامه‌ای، با توجه به نتایج آزمون t تک نمونه‌ای در منطقه ۱ ارومیه معیارهای شهر دوستدار کودک دارای سطحی بالاتر از متوسط هستند. در منطقه ۲ ارومیه معیارها در سطح متوسط و پایین‌تر قرار دارند. در منطقه ۳ ارومیه معیارها در سطح متوسط و پایین‌تر قرار دارند. در منطقه ۴ ارومیه معیارها در سطح متوسط و پایین‌تر قرار دارند و در نهایت در منطقه ۵ ارومیه معیارها در سطح متوسط و بالاتر قرار دارند. همچنین شهر ارومیه به لحاظ تحقق‌پذیری معیارهای شهر دوستدار کودک در سطح متوسط قرار دارد. با توجه به نتایج آزمون کروسکال والیس، رتبه‌بندی مناطق نشانگر این می‌باشد که منطقه ۱، منطقه ۵، منطقه ۴، منطقه ۳ و منطقه ۲ به ترتیب رتبه‌های اول تا پنجم را کسب نموده‌اند. با توجه به نتایج آزمون همبستگی اسپیرمن به ترتیب معیار کالبدی، فرهنگی-اجتماعی، دسترسی و زیست‌محیطی بیشترین تأثیر را بر روی شهر دوستدار کودک دارد. در انتها با مقایسه رتبه‌بندی داده‌های برداشت میدانی و پرسشنامه‌ای می‌توان به این نتیجه رسید که معیارهای کالبدی بیشترین تأثیر را در درک کیفیت فضاهای محیطی دارند.

با بررسی نتایج این پژوهش با سایر پژوهش‌ها می‌توان نتیجه گرفت که نتایج این پژوهش با پژوهش‌های ابهری و همکاران (۱۴۰۰)، مطلبی و همکاران (۱۴۰۰)، علی پور کوهی (۱۴۰۰)، تیموری و همکاران (۱۳۹۸)، و شهری‌زاده و مؤیدفر (۱۳۹۶) در جهت تأثیرگذاری مثبت معیارهای کالبدی بر شهر دوستدار کودک هم‌راستا می‌باشد. همچنین به دلیل نبود پژوهش مشابه در محدوده مورد مطالعه امکان مقایسه رتبه‌بندی مناطق وجود ندارد.

پیشنهادها

- توجه به عدالت فضایی در پراکنش کاربری‌های خدماتی با محوریت منطقه ۲،
- گسترش فضای سبز در منطقه ۲ ارومیه در راستای کاهش زمان دسترسی کودکان به فضای سبز،
- کاهش ترافیک محلات شهری با رعایت سلسله‌مراتب دسترسی‌ها به‌خصوص در منطقه ۲ و ۳،
- رنگ‌آمیزی دیوارهای قدیمی بافت فرسوده در منطقه ۴ شهر ارومیه و ایجاد فضای جذاب از نظر بصری برای کودکان،
- مکان‌گزینی پارک و بوستان در مقیاس محله‌ای به‌ویژه در منطقه ۳،
- اجرا و احداث مکان‌های بازی ایمن در منطقه ۳ ارومیه که از جذابیت، تنوع و سرزندگی برخوردار باشد،
- مکان‌گزینی زمین‌های ورزشی باکیفیت مناسب جهت برگزاری مسابقات ورزشی برای کودکان در به‌ویژه در منطقه ۳،
- توجه ویژه مدیریت شهری در راستای تأمین اعتبار در جهت محرومیت‌زدایی در مناطق ۲ و ۳.

منابع

- ابه‌ری، نیکو؛ شمس‌الدینی، علی؛ عزت پناه، بختیار. (۱۴۰۰). *بررسی وضعیت شهر دوستدار کودک و ارتباط آن با شاخص‌های کیفیت، ایمنی و امنیت کاربری‌های مورد نیاز کودکان در شهر جهرم*. جغرافیای اجتماعی شهری. (۱)۸، ۱۵۳-۱۷۲. Doi: [10.22103/JUSG.2021.2037](https://doi.org/10.22103/JUSG.2021.2037)
- ابه‌ری، نیکو؛ شمس‌الدینی، علی؛ عزت پناه، بختیار. (۱۴۰۰). *ارزیابی وضعیت شاخص‌های شهر دوستدار کودک و ارتباط آن با دسترسی کودکان به کاربری‌های ضروری (مورد مطالعه: شهر جهرم)*. پژوهش‌های جغرافیای برنامه‌ریزی شهری. (۳)۹، ۸۳۵-۸۵۶. 1472. Doi: [10.22059/jurbangeo.2021.320202](https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2021.320202)
- به‌نیا، بهنام؛ خیراللهی، مهران؛ صحراگرد، مهدی؛ سلطانی فر، عاطفه. (۱۳۹۹). *آموزه‌های مشارکت کودکان در فرآیند طراحی معماری فضاهای دوستدار کودک (مطالعه موردی: فضاهای درمانی شهر بجنورد)*. نشریه علمی اندیشه معماری. (۷)۴، ۵۸-۷۷. Doi: [10.30479/at.2020.12316.1402](https://doi.org/10.30479/at.2020.12316.1402)
- پیران هریس، مینا؛ عبدالله‌زاده طرف، اکبر. (۱۴۰۰). *تدوین اصول طراحی محله‌ی دوستدار کودک با رویکرد تقویت حس اجتماعی کودکان (نمونه‌ی موردی: محله‌ی رشدیه تبریز)*. نشریه علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی. (۷۵)۲۵، ۷۷-۸۹. Doi: [10.22034/gp.2020.39369.2604](https://doi.org/10.22034/gp.2020.39369.2604)
- تیموری، ایرج؛ اصغری زمانی، اکبر؛ روستایی، شهرپور؛ کوشش وطن، محمدعلی. (۱۳۹۸). *تحقق توسعه پایدار در قالب مفهوم شهر دوستدار کودک*. جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه. (۱)۸، ۷۹-۱۰۲.
- حکمت‌نیا، حسن؛ موسوی، میرنجف؛ رسولی، محمد؛ سعید پور، شراره. (۱۴۰۰). *تدوین سناریوهای مؤثر بر تحقق‌پذیری مولفه‌های شهر شاد ارومیه*. جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای. (۱)۱۹، ۲۶۴-۲۳۷. Doi: [10.22067/jgrd.2021.50954.0](https://doi.org/10.22067/jgrd.2021.50954.0)
- حکمت‌نیا، حسن؛ موسوی، میرنجف؛ رسولی، محمد؛ سعیدپور، شراره. (۱۳۹۹). *آینده‌نگاری شهر دوستدار کودک در افق ۱۴۱۰ (مورد شناسی: شهر تبریز)*. جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای. (۳۶)۱۰، ۳۷-۵۴. Doi: [10.22111/gaij.2020.5712](https://doi.org/10.22111/gaij.2020.5712)
- حوراسفند، نرگس؛ هانفی فرجیان، فرشته. (۱۳۹۹). *تدوین راهکارهای مؤثر بر تجربه شهری کودکان از خیابان کوهسنگی مشهد به عنوان خیابان کامل در جهت دستیابی به شهر دوستدار کودک*. نشریه شباک. (۴)۶، ۲۳۱-۲۴۱.
- خوارزمی، امیدعلی؛ جوهری، لیلا؛ خوارزمی، امیرعلی. (۱۳۹۹). *ارزیابی شاخص‌های شهر دوستدار کودک در کلانشهر مشهد*. جغرافیای اجتماعی شهری. (۱)۷، ۱۹۱-۲۱۰. Doi: [10.22103/JUSG.2020.2011](https://doi.org/10.22103/JUSG.2020.2011)

- رشیدکلویپر، حجت الله؛ کریمی آذری، امیررضا؛ پوررضا، سید هادی. (۱۳۹۹). *ارزیابی ایجاد مؤلفه‌های شهر دوستدار کودک در شهر بندرانزلی*. دانش شهرسازی. ۴(۳)، ۵۱-۶۵. Doi: [10.22124/upk.2020](https://doi.org/10.22124/upk.2020)
- زیاری، کرامت‌الله؛ صراف، مارال؛ پوراحمد، احمد؛ فرهودی، رحمت‌الله. (۱۴۰۰). *تبیین اصول شهر دوستدار کودک با رویکرد ارتقاء محیط شهری به روش دلفی و کاربست آن در منطقه ۲ تهران*. فصل‌نامه تحقیقات جغرافیایی. ۳۶(۲)، ۱۷۳-۱۸۹.
- شهری زاده، صدف؛ مویدفر، سعیده. (۱۳۹۶). *برنامه ریزی راهبردی شهر دوستدار کودک با تأکید بر خلاقیت کودکان (نمونه موردی: شهر یزد)*. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش و برنامه ریزی شهری. ۸(۲۸)، ۱۷۱-۱۸۶.
- علی‌پور کوهی، پانته آ. (۱۴۰۰). *بازخوانی تجارب فضاهای باز پایدار با تأکید بر حضور کودکان*. هنر مدیریت سبز. ۱(۱)، ۸۷-۱۰۴. Doi: [10.30480/agm.2021.2946.1007](https://doi.org/10.30480/agm.2021.2946.1007)
- قاسمی، زهرا؛ بمانیان، محمدرضا؛ صارمی، حمیدرضا. (۱۳۹۹). *مسکن دوستدار کودک با بهره‌گیری از طبیعت (نمونه موردی شهر تهران)*. نشریه علمی اندیشه معماری. ۴(۸)، ۱۵۴-۱۶۶. Doi: [10.30479/at.2020.10698.1200](https://doi.org/10.30479/at.2020.10698.1200)
- قلندریان، ایمان؛ یونسی، زهرا. (۱۴۰۰). *بازتاب تصویری فضای شهری دوستدار کودک در نقاشی کودکان ۷-۱۲ سال*. هویت شهر. ۱۵(۳)، ۱۵-۲۸. Doi: [10.30495/hoviatshahr.2021.15713](https://doi.org/10.30495/hoviatshahr.2021.15713)
- کریمی، فاطمه؛ جلیلی صدرآباد، سمانه. (۱۴۰۰). *بررسی و تحلیل میزان بهره‌مندی فضای باز مجتمع‌های مسکونی از رویکرد شهر دوستدار کودک و ارتقا آن با مشارکت کودکان؛ نمونه مطالعاتی: مجتمع امین شهر یزد*. دانش شهرسازی. ۵(۲)، ۶۳-۷۸. Doi: [10.22124/upk.2021.15594.1389](https://doi.org/10.22124/upk.2021.15594.1389)
- مطلبی، قاسم؛ ضرغامی، اسماعیل؛ باقری، حسین. (۱۴۰۰). *مؤلفه‌های مرتبط با رضایتمندی شهروندان از طریق توسعه محیط‌های دوستدار کودک*. فصلنامه علمی آموزش محیط زیست و توسعه پایدار. ۹(۳)، ۱۳۳-۱۴۶. Doi: [10.30473/ee.2021.37197.1735](https://doi.org/10.30473/ee.2021.37197.1735)
- مطلبی، قاسم؛ عظمتی، حمیدرضا؛ جم، فاطمه. (۱۴۰۰). *واکاوی نشانه‌های امنیت زبان منظر در ادراک کودک*. نشریه علمی اندیشه معماری. ۵(۱۰)، ۱۶۳-۱۸۱. Doi: [10.30479/at.2020.12679.1446](https://doi.org/10.30479/at.2020.12679.1446)
- موسوی، میرنجف؛ بایرام زاده، نیما؛ امیدوارفر، سجاد؛ کامل نیا، رویا. (۱۴۰۰). *ارزیابی سطح زیست پذیری در سکونتگاه‌های غیررسمی (مطالعه موردی: محله فلاح، شهر ارومیه)*. جغرافیای اجتماعی شهری. ۸(۲)، ۲۲۲-۲۰۳. Doi: [10.22103/JUSG.2021.2053](https://doi.org/10.22103/JUSG.2021.2053)
- مؤیدفر، سعیده؛ صفایی، فروغ. (۱۳۹۸). *برنامه‌ریزی شهر دوستدار کودک در راستای ارتقاء مشارکت نوجوانان (مطالعه موردی: شهر آباد)*. کاوش‌های جغرافیایی مناطق بیابانی. ۷(۲)، ۲۴۷-۲۷۸.
- یونیسف. (۲۰۱۷). *راهنمای شهرها و اجتماعات محلی دوستدار کودک*. چاپ اول، انتشار آنلاین: انتشارات یونیسف.

- Ataei, Y., Mahmoudi, A., Feylizadeh, M. R., & Li, D. F. (2020). *Ordinal Priority Approach (OPA) in Multiple Attribute Decision-Making*. Applied Soft Computing, 86, 105893. Doi: [10.1016/j.asoc.2019.105893](https://doi.org/10.1016/j.asoc.2019.105893)
- Brown, C., Lannoy, A. D., McCracken, D., Gill, T., Grant, M., Wright, H., & Williams, S. (2019). *Special issue: child-friendly cities*. Cities & Health. 3(1-2), 1-7. <https://doi.org/10.1080/23748834.2019.1682836>
- Carroll, P., Witten, K., Kearns, R., & Donovan, P. (2015). *Kids in the city: Children's use and experiences of urban neighborhoods in Auckland, New Zealand*. Journal of Urban Design. 20(4), 417-436. <https://doi.org/10.1080/13574809.2015.1044504>

- Chen-ran, W., & Tao, X. (2022). *Practice and enlightenment of Child-Friendly City construction in health promotion in China*. Chinese Journal of Public Health. 38(1), 1-5. <https://doi.org/10.11847/zgggws1134190>
- Driskell, D. (2008). *Creating Better Cities with Children and Youth; A Manual for Participation*. Growing Up in Cities Program. UNESCO.
- Huang, C. C., & Han, K. (2019). *Social innovation in child and youth services*. Children and Youth Services Review. 103, 173–177. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.06.008>
- Hyojin, N., & Seok, I. N. (2018). *Child-friendly city policies in the Republic of Korea*. Children & Youth Services Review. 94, 545–556. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.08.033>
- Jansson, M., Sundevall, E., & Wales, M. (2016). *The role of green spaces and their management in a child-friendly urban village*. Urban Forestry and Urban Greening. 18, 228–236. <https://doi.org/10.1016/j.ufug.2016.06.014>
- Krishnamurthy, S. (2019). *Reclaiming spaces: Child inclusive urban design*. Cities & Health. 3(1–2), 86–98. <https://doi.org/10.1080/23748834.2019.1586327>
- Liang, S. S., Huang, B. B., Su, J. J., & Zhang, H. M. (2020). *Safety street design strategies for Child-friendly environment: An empirical study of residential community in Beijing old city*. Shanghai Urban Planning. 3, 29–37.
- Nam, H. & Nam, SI. (2018). *Child-friendly city policies in the Republic of Korea*. Children and Youth Services Review. 94, 545-556. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.08.033>
- Nan, F. (2020). *Policy innovation on building child friendly cities in China: Evidence from four Chinese cities*. Children and Youth Services Review. 118, 1-11. Doi: [10.1016/j.childyouth.2020.105491](https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105491)
- UNICEF (2004). *Building Child Friendly Cities, a Framework for Action*. UNICEF Innocenti Research Centre.
- UNICEF (2015). *Initiative implementation methodology for the Republic of Kazakhstan*. UNICEF.
- UNICEF (2018). *Child Friendly Cities and Communities Handbook*. UNICEF. <https://s25924.pcdn.co/wp-content/uploads/2018/05/CFCI-handbook-NewDigital-May-2018.pdf>.
- Wessells, M. & Kostelny, K. (2013). *Child Friendly Spaces: Toward a Grounded, Community-Based Approach for Strengthening Child Protection Practice in Humanitarian Crises*. Child Abuse and Neglect. 37, 29-40. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.10.030>
- Whitzman, C. & Mizrachi, D. (2012). *Creating child-friendly high-rise environments: Beyond wastelands and glasshouses*. Urban Policy and Research. 30(3), 233–249. <https://doi.org/10.1080/08111146.2012.663729>